

1. Гейер Е.С. Еволюція поглядів на формування прибутку в умовах статистичної та динамічної балансових теорій / Е.С. Гейер // Зб. наук. пр. «Торгівля і ринок України». – 2011. – № 31. – Т. 2 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_31_2/Geyer.pdf
2. Обербринкманн Ф. Современное понимание бухгалтерского баланса: Монография / Франк Обербринкманн; пер. с нем.: под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 416 с.
3. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика / Жак Ришар; пер. с фр.: под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 160 с.
4. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета: Монография / Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 496 с.

УДК 336:004.896(07)

Пиріг С. О., к.е.н.

Львівський національний технічний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті сформовано та обґрунтовано основні пріоритетні напрями розвитку інформаційної економіки України та чинники, що сприяють їх реалізації.

Ключові слова: інформаційна економіка, інформаційно-комунікаційна інфраструктура, електронний бізнес, інформаційна безпека.

Pyrig S.

PRIORITY DIRECTIONS OF DEVELOPMENT INFORMATIVE ECONOMY OF UKRAINE

In the article it is formed and basic priority directions of development of informative economy of Ukraine and factors, that are instrumental in their realization.

Keywords: informative economy, informative-of communication infrastructoura, electronic business, informative safety.

Пыриг С. А.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРАВЛЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статье сформировано и обосновано основные приоритетные направления развития информационной экономики Украины и факторы, что способствуют их реализации.

Пиріг С. О.

Ключевые слова: информационная экономика, информационно-коммуникационная инфраструктура, электронный бизнес, информационная безопасность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Виконання кожної задачі має обмеження в ресурсах і, як наслідок, обмежений час на її вирішення. Визначення пріоритетів є необхідною умовою реалізації поставлених завдань, що ініціює процес прийняття рішення про те, що є найбільш важливим у ситуації, коли неможливо реалізувати абсолютно всі необхідні завдання. Визначаючи вагу кожного окремо взятого завдання за певним критерієм, можна збудувати ланцюжок завдань в порядку їх важливості. Тому визначення пріоритетів розвитку інформаційної економіки допомагає чітко визначити обсяг завдань, і підвищити якість виконання кожного окремого їх елементу.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. В числі вітчизняних науковців, які займалися вивченням інформаційної діяльності для забезпечення соціально-економічного зростання країни виділяються праці таких вчених, як О. Белорус [1], Н. Васильєва, М. Єрмошенко [2], Д. Лукьяненко, Є. Матвєєв, М. Макарова, Л. Федулова, О. Чубукова [3], А. Чухно [4], А. Шевчук, і ін..

Цілі статті. Метою даної статті є обґрунтування основних пріоритетних напрямів розвитку інформаційної економіки України та чинників, що сприяють їх реалізації.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. До основних пріоритетів розвитку інформаційної економіки ми віднесемо (рис. 1):

- розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури;
- розвиток людського капіталу;
- вдосконалення і розвиток нормативно-правового регулювання процесів розвитку інформаційної економіки;
- створення і розвиток сприятливого середовища для розвитку інформаційного ринку;
- розвиток електронного бізнесу;
- вдосконалення регіонального управління та місцевого самоврядування на базі ІКТ;
- забезпечення інформаційної безпеки країни.

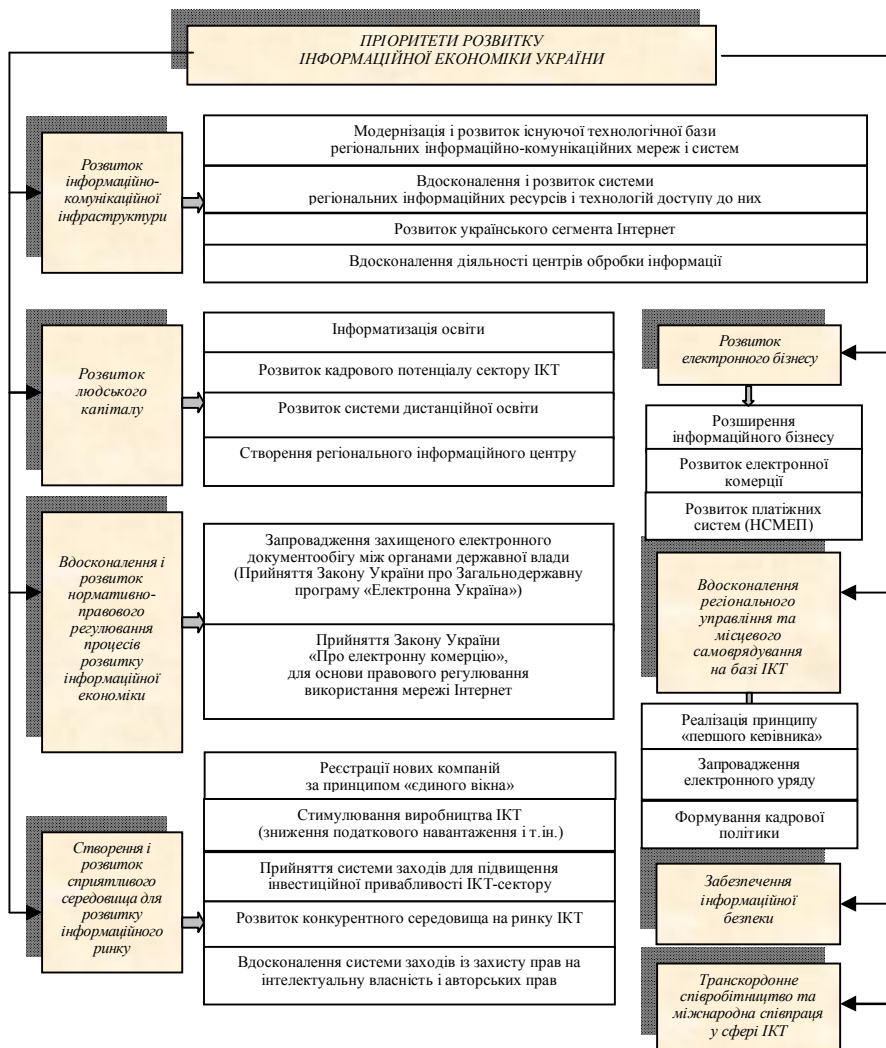

Рис. 1. Пріоритети розвитку інформаційної економіки України

Матеріальною основою і технологічною базою розвитку інформаційної економіки є *інформаційно-комунікаційна інфраструктура (ІКІ)*. ІКІ є сукупністю територіально розподілених державних і корпоративних інформаційно-обчислювальних систем, телекомунікаційних мереж (каналів передачі даних, засобів комунікації і управління

інформаційними потоками), інформаційних ресурсів, що зберігаються, обробляються і передаються в електронній формі, а також організаційних структур, правових і нормативних механізмів, що забезпечують її ефективне функціонування.

Розвиток ІКІ передбачає:

- модернізацію і розвиток існуючої технологічної бази регіональних та корпоративних інформаційних і телекомунікаційних мереж та систем;

- вдосконалення і розвиток системи інформаційних ресурсів і технологій доступу до них;

- розвиток українського сегмента Інтернет;

- вдосконалення діяльності центрів обробки інформації.

Для модернізації і розвитку ІКІ необхідні:

- створення умов для бізнесу, зокрема введення спеціальних податкових пільг, у тому числі довготривалих, для промислових підприємств різної форми власності, що беруть активну участь в процесах модернізації і розвитку ІКІ;

- для колективних пунктів доступу в Інтернет і деяких категорій домашніх користувачів (інваліди, школярі, студенти і т. д.) повинні бути передбачені пільги з придбання і сервісного обслуговування комп'ютерної і телекомунікаційної техніки, а також зниження тарифів на підключення до відкритих інформаційних мереж, кабельного телебачення, на послуги провайдерів Інтернет.

Основними напрямками розвитку *людського капіталу* мають стати:

- інформатизація освіти, впровадження та вдосконалення комп'ютерних технологій навчання, стовідсоткова комп'ютеризація шкіл, створення суспільних пунктів колективного (безкоштовного) доступу до мережі Інтернет для соціально незахищених верств населення;

- розвиток людських ресурсів, кадрового потенціалу сектора ІКТ, розвиток багаторівневої професійної освіти в області ІКТ з урахуванням ринку праці, розвитку індустрії інформаційних продуктів і електронної комерції, створення сприятливих умов для стійкого економічного зростання, інтеграції України в глобальну інформаційну економіку;

- розвиток системи перепідготовки кадрів, основаної на ІКТ;

– створення регіонального інформаційного центру з поступовим формуванням єдиного віртуального науково-освітнього простору, створення нових інформаційних продуктів, сприяння розширенню наукових зв'язків, забезпеченню доступу до світових інформаційних ресурсів і інтеграції в світовий науково-освітній простір.

Освіта як безперервний процес придбання знань і навиків, яка забезпечує конкурентоспроможність для індивідів і бізнесу, є необхідною для сучасної економіки [3]. Необхідність постійного навчання продиктована середовищем, що швидко змінюється, – технологічним, ринковим та інформаційним, яке формує основу для управління бізнесом в умовах глобалізації і підвищеної конкуренції. Підвищена конкуренція стимулює інновації. Це, у свою чергу, вимагає від людей бути більш креативними (творчими) і швидко адаптуватися до нових умов та освоювати нові прийоми і навички ведення господарської діяльності. Як правило, розвиток інформаційної економіки змінює ринок робочої сили. Все більше робочих місць пов'язано сьогодні з обробкою інформації шляхом використання ІКТ. Робочі місця в інформаційній економіці вимагають високого рівня освіти і наявності необхідних професійних навиків. Для розвитку інформаційної економіки України потрібно збільшити інвестиції в людські ресурси і модернізацію інститутів розвитку людського капіталу. В якості таких інститутів виступає освітня система країни і система перепідготовки кадрів.

В першу чергу важливо забезпечити необхідний рівень фінансування освітньої системи. В Україні частка витрат на освіту у ВВП є однією з найнижчих в Європі і цей показник нижче порівняно з навіть деякими країнами, які розвиваються. Неможливо здійснити освітню реформу без відповідного розширеного фінансування.

Реформа освіти повинна передбачати особливі вимоги, продиктовані інформаційною економікою до сучасної освіти і системи перепідготовки кадрів. До таких вимог відносяться:

– створення міцного і зворотного зв'язку між компаніями і ринком праці, щоб забезпечити гнучкість освітньої системи на нові запити ринку;

– створення сприятливих умов для отримання освіти протягом всього життя для більшості працездатного населення, а також розвиток

системи перепідготовки фахівців для тих, хто втратив роботу через структурні зміни в економіці;

– забезпечення широкомасштабної системи заходів підвищення інформаційної культури населення. Це, у свою чергу, означає, що необхідно ввести освітні стандарти і сертифікацію фахівців в цій сфері, розробити спеціальні курси для людей з обмеженими фізичними можливостями;

– заміна існуючих норм і методів освіти на ті, які ґрунтуються на широкомасштабному використанні ІКТ, для чого завершити базову інформатизацію освіти, реалізувати програму створення освітнього контенту і забезпечити методичну підготовку викладачів до використання ІКТ в учбовому процесі.

Готовність населення України до участі в інформаційній економіці повною мірою залежить від того, наскільки воно грамотне і мотивоване для використання можливостей ІКТ. Тому, щоб підвищити обидва ці чинники, необхідно реалізувати комплекс заходів з популяризації і підвищення рівня обізнаності населення про можливості використання ІКТ [1].

Нормативно-правове регулювання є основним регламентованим впливом на всі напрямки розвитку інформаційної економіки, пов'язаним з формуванням інформаційного середовища. Для реалізації даного пріоритету повинні бути закріплені правові гарантії реалізації конституційних прав громадян на отримання інформації і забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, а також рішень, що стосуються їх прав, свободи і законних інтересів; юридично закріплені механізми ефективної партнерської співпраці державних підприємств і організацій з комерційними структурами, що працюють на вітчизняному і світовому ринках ІКТ; забезпечено правове регулювання в галузі формування, зберігання і використання регіональних та національних інформаційних ресурсів і вдосконалено норми, які регулюють відповідальність за правопорушення у сфері виробництва, зберігання, розповсюдження і використання інформації.

Подальшому вдосконаленню підлягають інститути захисту інтелектуальної власності в сфері виробництва і споживання інформації, перш за все, прав виробників, розповсюджувачів і користувачів ІКТ, інформаційних продуктів і послуг; забезпечення прозорості процедур ліцензування і сертифікації, усунення перешкод

розвитку підприємництва у сфері ІКТ; усунення монополізму на ринку інформаційних і телекомунікаційних послуг, продуктів і технологій, створення сприятливих умов для залучення інвестицій; розвитку електронної торгівлі (цифрових операцій) з використанням платіжних карток (смарт-карток), цифрових грошей і цифрових підписів; боротьби з комп'ютерними злочинами; забезпечення права кожного громадянина на доступ до суспільної інформації; вдосконалення податкової політики, стимулюючої розвиток електронної комерції, надання електронних послуг і офшорного програмування. Також повинні бути вирішені питання правового регулювання використання мережі Інтернет. Прийняття найближчим часом Закону України «Про електронну комерцію», а також низки підзаконних актів дозволить Україні стати країною з розвинутою інформаційною економікою.

Створення і розвиток *сприятливого середовища для розвитку інформаційного ринку* повинне сприяти розвитку виробництва ІКТ і прикладних програм для всіх сфер діяльності країни [4]. Для цього необхідно розробити і реалізувати такі пріоритетні заходи:

- реалізація комплексу заходів для зниження адміністративних бар'єрів, які перешкоджають бізнесу. В першу чергу, необхідно розв'язати проблему реєстрації нових компаній за принципом «одного вікна». Також для цього потрібно відмінити надмірні і необґрунтовані процедури ліцензування і сертифікації діяльності. Важливим аспектом у створенні сприятливого середовища для інформаційного розвитку країни є забезпечення зручного порядку ліцензування підприємництва у сфері ІКТ і усунення застарілих нераціональних норм і правил;

- зниження податкового навантаження і вхідних митних тарифів, стимулювання виробництва ІКТ, розвиток інформаційного і освітнього секторів, а також створення і розвиток малих наукових і технологічних фірм;

- надання бізнесу доступу до фінансових ресурсів для фінансування інноваційної активності (включаючи придбання і впровадження ІКТ, створення венчурних підприємств), що у свою чергу означає: реформування і розвиток банківського сектора; розробка і виконання спеціальних заходів для розвитку фондового ринку. Сьогодні на цьому ринку оперують всього декілька сотень підприємств, тоді як переважна більшість українських підприємств (включаючи більшість компаній у сфері ІКТ) не здатна використовувати найпростіші і найефективніші механізми фондового ринку для

залучення інвестицій; створення (формування) простої системи венчурного фінансування, яка забезпечуватиме ефективне інвестування у всіх фазах життєвого циклу нових підприємств (від створення компанії до її зрілості). Можливості венчурного фінансування (довгострокові фінансові інвестиції з високим ступенем ризику без отримання будь-яких гарантій) доступні підприємствам, в основному, на стадії розширення і розвитку, тоді як в їх початковій стадії дуже малодоступних фінансових ресурсів; прийняття системи заходів для підвищення інвестиційної привабливості ІКТ-сектора та ін.;

– створення конкурентного середовища на ринку ІКТ. Це передбачає створення рівних умов для ведення бізнесу на ринку ІКТ. Вирішенням цієї задачі є розвинута антимонопольна політика держави у сфері телекомунікацій (зв'язку) та її ефективне виконання і підвищення конкуренції у всіх секторах економіки.

Конкуренція призводить до позитивних результатів: мережі постійно впроваджують нові технології, користувачі мають більший вибір послуг за нижчими цінами, постачальники послуг уважніше ставляться до проблем клієнтів, низькі ціни стимулюють використання телекомунікацій. Передумовою для цього є усунення бар'єрів на шляху розвитку конкуренції, заохочення новачків на ринку шляхом боротьби з антиконкурентною поведінкою фірм, що домінують на цих ринках;

– вдосконалення системи заходів захисту прав на інтелектуальну власність і авторських прав. Передбачає розвиток правових механізмів, а також внесення необхідних поправок в поточне кримінальне, адміністративне і процесуальне законодавство.

Метою *розвитку електронного бізнесу* є створення сприятливих умов активного використання ІКТ для ефективного ведення бізнесу. Основними напрямками є: розширення інформаційного бізнесу (виробництво програмних засобів, підтримка вітчизняних компаній ринку ІКТ; підвищення якості товарів і послуг, що надаються, у сфері ІКТ; стимулювання інвестицій приватного сектора в розвиток ІКТ, розвиток експортного потенціалу приватних підприємств); електронна комерція (розвиток бізнесу і маркетингу на основі мережі Інтернет, зміцнення експортного потенціалу приватних підприємств за рахунок просування вітчизняних товарів і послуг з використанням

можливостей мережі Інтернет); розвиток платіжних систем (забезпечення платіжних операцій в мережі Інтернет).

Метою *вдосконалення регіонального управління та місцевого самоврядування на базі ІКТ* є забезпечення ефективного і відкритого регіонального управління з використанням ІКТ, основними напрямками якого мають бути:

– освоєння службовцями в органах регіональної влади та місцевого самоврядування інформаційних систем, реалізація принципу «першого керівника»;

– впровадження «Електронного уряду» (ЕУ): систем електронного документообігу, порталів державних служб, державних реєстрів і автоматизованих систем обслуговування громадян, галузевих, регіональних і місцевих баз даних, що дозволяють реалізувати важливу задачу з демократизації управління, забезпечити відкритість рішень, що приймаються органами місцевого самоврядування (державного управління), підвищити інформованість населення і знизити можливість прояву корупції;

– формування кадрової політики, адекватної сучасним інформаційним технологіям, навчання держслужбовців всіх рівнів для впровадження електронного документообігу [2].

Широкомасштабне використання ІКТ і мережної інформаційно-комунікаційної інфраструктури у сфері управління дозволяє істотно поліпшити діяльність місцевих органів державної влади і їх діалогу з громадянами, бізнесом і суспільними структурами. З розвитком інформаційного середовища, створюється нерозривний зв'язок функціональної і структурної перебудови апарату управління країною.

Використання ІКТ та Інтернет переводить на якісно новий рівень вирішення трьох взаємопов'язаних завдань:

– вдосконалення діяльності регіонального апарату управління за рахунок переходу на електронний документообіг, формування, розвитку та інтеграції в єдину вертикальну мережу корпоративних мереж міністерств і відомств, а також системи розподілених баз даних управлінської інформації, що регулярно оновлюються, всередині кожного відомства;

– інтеграція регіональних інформаційних ресурсів і створення умов для надання громадянам і організаціям загальнодоступної, адміністративної і правової інформації;

– організація інтерактивної взаємодії місцевих органів державної влади на всіх рівнях системи державного управління, а також з громадянами, бізнесом та соціальними суб'єктами.

Вирішення вказаних задач повинне призвести до демократизації суспільного і політичного життя країни, на практиці реалізувати конституційні права громадян на отримання, використання і розповсюдження інформації.

Забезпечення *інформаційної безпеки* передбачає захист інтересів в інформаційній сфері, що визначаються сукупністю збалансованих інтересів населення країни. Основними напрямками повинно бути:

– захист інформаційних ресурсів і інформаційних систем від несанкціонованого доступу, забезпечення безпеки інформаційних і телекомунікаційних систем;

– дотримання прав громадянина в галузі отримання інформації, користування нею та її збереження.

Глобальна інформатизація і розвиток Інтернет призвели до того, що інформаційно-комунікаційна інфраструктура країни і інформаційні ресурси виявилися дуже вразливими об'єктами дії з боку недружніх держав, терористичних організацій, кримінальних угруповань та окремих зловмисників. Загроза міжнародного інформаційного тероризму й інформаційних воєн стали важливими геополітичними чинниками. Запобігання цій загрозі вимагає об'єднання зусиль всіх державних інститутів і активізації міжнародної співпраці в цій сфері.

В процесі реалізації цього напрямку в країні повинна бути створена єдина багаторівнева загальноукраїнська система забезпечення інформаційної безпеки, в якій діють єдині правові норми і механізми захисту інформаційних ресурсів, інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури та інформаційних прав громадян і здійснюється ефективна координація діяльності органів державної та регіональної влади й інших організацій.

Виходячи з оцінки сьогоденного стану інформаційного розвитку України, аналізу світового досвіду розвитку інформаційної економіки і виділених пріоритетів, систематизуємо дестабілізуючі чинники і чинники, що сприятимуть реалізації пріоритетів розвитку інформаційної економіки України (рис. 2).

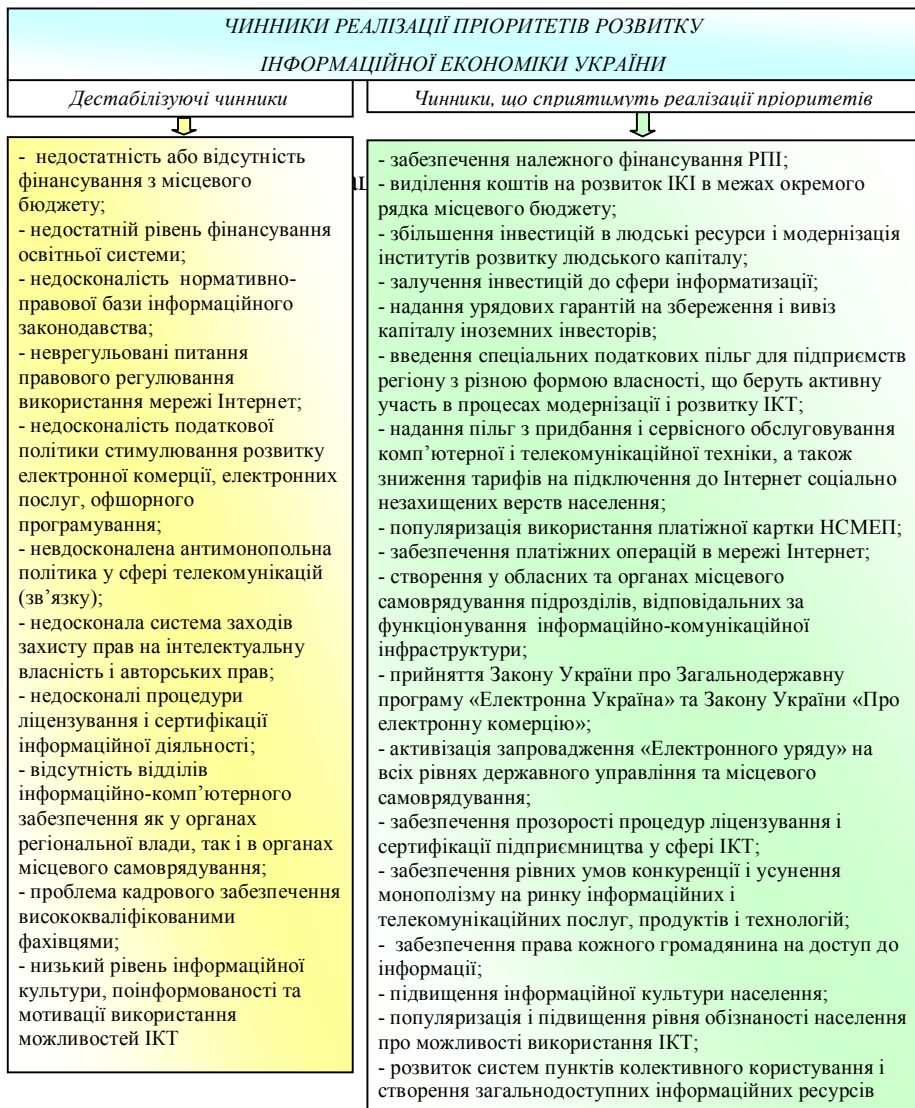

Рис. 2. Чинники реалізації пріоритетів розвитку інформаційної економіки України

Визначимо першочергові дії з їх реалізації, до яких, на нашу думку, слід віднести:

– ухвалення політичних, організаційних і економічних рішень, необхідних для забезпечення пріоритетності розвитку інформаційної економіки України;

– ухвалення керівництвом країни комплексу заходів щодо зміцнення партнерських відносин держави, бізнесу, громадських організацій і населення в реалізації розвитку інформаційної економіки;

– прискорене вдосконалення і розвиток законодавчої і нормативно-правової бази розвитку інформаційної економіки;

– модернізація і розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, особливо у віддалених регіонах країни;

– розширення використання ІКТ в освіті і науковій діяльності;

– здійснення заходів з підвищення ефективності реалізації регіональних і галузевих програм інформатизації;

– ефективне економічне стимулювання розвитку вітчизняної наукової і виробничої бази ІКТ.

Висновки. Розвиток інформаційної економіки є однією з головних передумов успіху у вирішенні актуальних поточних і перспективних задач соціально-економічного розвитку країни: збільшення ВРП; зростання конкурентоспроможності підприємств державного і приватного сектора; створення принципово нових можливостей для нарощування виробництва і експорту вітчизняної високотехнологічної продукції, перетворення ІКТ в чинник економічного зростання. Реалізація пріоритетів розвитку інформаційної економіки є необхідною умовою для включення української економіки на рівноправній основі в світову систему розподілу праці. Тільки при випереджаючому розвитку інформаційної економіки можуть бути створені і реалізовані достатні економічні умови і механізми для створення в Україні сучасного, високорозвинутого ринкового господарства.

1. Белорус О. Г., Лукьяненко Д. Г. и др. Глобальные трансформации и стратегии развития / О. Г. Белорус, Д. Г. Лукьяненко и др. – К.: Ориане, 2000. – 424 с.
2. Єрмошенко М. М. Нова парадигма економічної науки в контексті розвитку в умовах України інформаційної економіки / М. М. Єрмошенко // Актуальні проблеми економіки. – №1(91). – 2009. – С. 14–20.
3. Чубукова О. Ю. Інформаційна економіка / О. Ю. Чубукова // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 11–12. – С. 14.
4. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А. А. Чухно. – К.: Логос, 2003. – 632 с.